

OTMARS ZONEN

OTMARS

ZONEN

Peter Buwalda

2019 DE BEZIGE BIJ AMSTERDAM

Copyright © 2019 Peter Buwalda

Omslagontwerp Lara Tuk (larotu.nl)

Omslagillustratie © Taina Mikkonen

Foto auteur Jelle Vermeersch

Vormgeving binnenwerk Aard Bakker, Amsterdam

Druk Bariet Ten Brink, Meppel

ISBN 978 94 031 2300 4

NUR 301

debezigblij.nl

Voor Mike

‘Je gelooft toch niet dat ik aan jou en je miserabele
viooltje denk als de muze mij bezoekt?’

Ludwig van Beethoven

‘De symbolen van terreur zijn cliché en volkomen
vertrouwd: het geweer, het mes, de bom, de vuist,
enzovoort. Belangrijker is het verborgen symbool:
de penis.’

Andrea Dworkin

Boven het koraal

111

Wat psychiaters tegen fikse tarieven een *Vatersuche* noemen, is niet aan de orde; Dolf zoekt niks en hij is ook niks kwijt wanneer in hun flat aan de Geresstraat een man verschijnt tegen wie hij binnen een jaar ‘papa’ zegt, ook al is hij al een jongen van tien. De man, die Otmar Smit heet, dirigeert op het muziekschooltje in de dorpskern van Blerick het koor waarin Dolfs moeder zingt. Hij is klein en gedrongen, rookt Belinda’s door een ivoren mondstukje en heeft zulke brede voeten dat je onder zijn nootbruine gaatjesschoenen hoefijzers zou kunnen spijkeren.

‘U hebt ronde voeten,’ flapt Dolf eruit als de man hun haastig gestofzuigde woonkamer weer eens bezoekt. Hij antwoordt dat Dolf beter ‘je’ tegen hem kan zeggen, en of hij weet dat Ronald Koeman en Luciano Pavarotti ook ronde voeten hebben. Dan grijpt hij in een flits Dolfs hand, kijkt hem vanonder zijn woekerende wenkbrauwen aan

OTMARS ZONEN

als de god van het onweer en zegt 'knijp, knijp dan – hárd', waarop Dolf zo hard als hij kan in de droge palm begint te knijpen, eerst met één, en daarna met twee handen. Otmar geeft Dolfs mooi aangeklede moeder een knipoog en informeert met zijn vrije hand losjes in zijn broekzak of hij, als haar zoontje uitgeknepen is, kan meehelpen in de keuken, iets schillen, een pan aardappelen afgieten, zoiets.

Waarschijnlijk voelt Dolf voor het eerst wat vaderlijkheid is, al gebruikt hij dat soort woorden niet. Uitdijende en krimpemde maanden zijn het, waarin hij bedwelmd raakt door deze vriendelijke, belangstellende man in zijn rode of groene broeken en deftige visgraatjasjes met suède mouwstukken; Otmars joviale vitaliteit, zijn potige optimisme, er gaat een kracht vanuit die hij niet heeft aan zien komen. Tot dan toe was hij alleen met zijn moeder, een wat sombere, eenzame start voor een jongen, begrijpt hij berustend. Ook zonder vader, zonder geld voor een sportclub, zonder kampeervakanties in Frankrijk, is hij tevreden. Zijn moeder en hij vormen een twee-eenheid alsof ergens in de beslotenheid van hun flat, onder de stukgelopen vloermatten, of achter het behang waarop de viltstiftrunen uit zijn peutertijd zichtbaar zijn, nog steeds een navelstreng loopt.

Op De Klimop werkt zijn vaderloosheid niet per se in zijn nadeel. Bij de vechtersbazen en zittenblijvers in zijn klas dwingt hij er beduchtheid mee af, ze denken dat de leemte in zijn leven hem harder heeft gemaakt, en taaier. Sommige meisjes willen hem troosten wanneer ze achter zijn rug om horen dat zijn vader vertrokken is, ertussen-uit geknepen nog voor hij geboren werd. Ze vragen hem als enige jongen op hun verjaardagsfeestjes, waar hun moeders week worden van een onuitgesproken medelijden dat hij heus wel opmerkt en zich zwijgend laat aanleunen.

Maar dan is er dus Otmar Smit uit Venlo. Wanneer de man Dolfs moeder komt ophalen voor de nieuwe James Bond of voor een cabaretvoorstelling in de Maaspoort, brengt hij altijd iets voor hem mee, meestal een bouw pakket dat precies in de roos is, het goede vliegtuig, de goede schaal, de goede wereldoorlog. Een keer blijft hij een hele zondagmiddag in de flat om Dolf aan de eettafel waarop ze kranten hebben uitgespreid voor te doen hoe je een Vickers-tweedekker opschildert. De verf zit in begeerlijke miniblikjes die Otmar koopt in een winkel in Venlo waarvan zijn moeder het bestaan niet eens vermoedt. Ze voeren ernstige gesprekken over welke lijm de beste is, uit een tube of uit een potje, en ook over de vliegtuigen zelf, of de boordmitrailleur van de schots en scheve Vickers al tussen de propellers door schoot, of de Sopwith Camel die aan visdraad boven zijn bureau hangt een beetje wendbaar was – zaken waarvoor je bij vaders moet zijn, ziet hij in.

Zonder twijfel heeft zijn moeder al eerder aanbidders gehad. De stroopwafelboer op de markt snijdt de bovenste wafel van haar zakje altijd in de vorm van een hart. De muzikleraar, een man met een glazen oog, wil dat hij de groeten doet aan zijn moeder. Verdwaalde vaders op het schoolplein maken grapjes tegen haar, wat Dolf verbaast, want zo aardig is ze niet. Wel is ze anders dan andere moeders. Om te beginnen heet ze al gek, Ulrike Eulenpesch, ‘waarom heten jullie Uilenpis,’ vraagt een jongen op school met wie hij meteen begint te vechten – maar ze praat ook gek, als het knappe zusje van prins Claus, zegt Otmar. Bij Duitse postorderbedrijven bestelt ze fleurige zijden blouses en taillehoge pantalons waaronder ze open schoenen met gouden riempjes aantrekt, zelfs als het regent. Wanneer hij in de klas zit, ziet hij haar vanuit zijn ooghoeken

OTMARS ZONEN

het schoolplein op komen, ze heeft een asblond kapsel dat ze overeind houdt met grote wolken hairspray. ‘*Scheisse*, hoe kan die Elnett nou al op zijn?’ roept ze vanuit het douchehok, waarna ze ’s middags samen de bus naar Venlo nemen, de Maasbrug over, en hand in hand door de Vleestraat naar het Nolensplein lopen om bij Die 2 Brüder von Venlo nieuwe bronzen flacons te kopen, en ook meteen koffie en sigaretten en harde broden; daar houdt zijn moeder van, net als van goud en ‘geschoolde zang’. Tijdens het bedden verschonen zingt ze Duitse aria’s. ‘Jouw moeder was bij de operette in Wuppertal,’ zegt Otmar als Dolf een brutale mond geeft, ‘dus wees een beetje lief voor d’r.’

Hij doet wat hij kan. Al dacht hij toen ze nog met z’n tweeën waren niet in die termen over zijn moeder, als over iemand voor wie je extra lief moest zijn; haar karakter leent zich niet voor medelijden, ze is een vrouw die als ze verdrietig is boos wordt of gaat schoonmaken. De enige vrouwen die op haar lijken ziet hij in reclames voor shampoo van Schwarzkopf op de Duitse televisie, maar die wonen in grote huizen en gedragen zich vrolijk.

‘Wanneer komt Otmar weer,’ vraagt hij als het hem te lang duurt. Zodra de kabouterachtige man er is, sleept Dolf hem naar het elektrische orgel dat ze van opa Ludwig hebben gekregen en dat Otmar een Steinway met oorwarmers noemt. Hij trekt de koptelefoon eruit, laat eerst al zijn vingerkootjes knakken, waarna er iets indrukwekkends uit de stoffige speaker bij zijn voeten stroomt, een wilde beek van noten die Dolf niet zozeer mooi vindt, als wel goed, of knap, of hoe zeg je dat. ‘Liszt, Ferenc, “Fransje Slist” volgens mijn vader die begraven is,’ zegt Otmar, of: ‘Ludwig Heetvanboven, stokdoof en tóch geen gehoorapparaat, hè – nee, vooral niet doen, gewoon blijven aanmodderen.’

Oubollige grapjes nu hij eraan terugdenkt, maar die zijn moeder tinkelend laten lachen, wat op zichzelf al een gebeurtenis is. Door Otmar realiseert hij zich dat ze eigenlijk altijd nurks was, ‘maak mij niet *griesgrämig*, Junge’, waar-schuwt ze hem vaak te laat. Misschien is ‘bitter’ een beter woord, zoals de zwarte chocola die ze vloekend door de wc spoelt wanneer ze die cadeau krijgt van ‘mensen die mij vet mesten willen, *Liebling*’.

Ergens begrijpt Dolf haar chagrijn wel, sterker, hij heeft er zelf ook last van. Als hij na school bij een vriendje speelt, het huis ruikend naar bloemkool en braadworst, en er komt een vader het tuinpad oplopen, raakt hij doortrokken van een treurnis die aan boosheid grenst, niet zozeer uit jaloezie, maar omdat zo’n man die zijn tas neerzet en zijn vrouw een kus geeft hem eraan herinnert dat er ergens iemand rondloopt die zijn moeder en hem tekortdoet. Bij hen is het Ulrike zelf die in de namiddag geradbraakt thuiskomt, jaren ouder na een dag in de Venlose bloemenkwekerij waar ‘het liefdeslot mij te werk heeft gesteld, *Liebling*’, haar T-shirt stijf van het wondvocht van de gerberastelen die ze in tropische hitte heeft afgesneden – ‘*kriechender*, ze laten je moeder kruipen op haar knieën’. Vaak zonder hem een zoen te geven, sluit ze zich op in hun badhok met het te korte douchegordijn, waardoor ze elke avond een zeiknatte handdoek staat uit te wringen, en komt pas drie kwartier later weer tevoorschijn, geurend naar Elnett, verbluffend goed gerenoveerd, waarna ze aan de keukentafel met het kleingeld uit haar beurs als schroot om zich heen een boodschappenlijstje begint op te stellen.

Hij staat er slecht op in de Geresstraat, de man over wie Dolf nooit durft te beginnen. Er rust een ingewikkeld taboe op zijn ‘verwekker’, zoals zijn moeder hem noemt. Ener-

OTMARS ZONEN

zijds wil ze niet dat er over de man gepraat wordt, anderszijds praat ze voortdurend over hem, een alleenrecht dat ze laat gelden op een verleden waar Dolf net niet bij hoort. Het zijn steeds dezelfde vier, vijf verhalen die ze vertelt, voorvallen of eigenschappen waaruit duidelijk wordt dat zijn 'verwekker' een onaangenaam iemand was – 'een grote fout van jouw moeder, Junge'. Een man die tegen opa Ludwig heeft gezegd dat hij geen gesprek met hem kon voeren, omdat hij niet gestudeerd had; een man die je binnen vijf minuten zijn bed in kon kletsen, de ramen en gordijnen potdicht, thermometer onder zijn tong, alleen door te zeggen dat hij er bleekjes uitzag. Die, hoewel hij in dienst zat, bulkte van het geld en haar iedere week meenam naar de Chinees in de Pepijnstraat, maar als ze een keer bij zijn ouders in Eindhoven langsgingen heel zorgelijk deed over zijn financiën en zich een envelop met tweehonderd gulden in handen liet drukken, waarover hij dan op de terugweg triomfantelijk ging zitten doen. Die zulke zweetvoeten had dat Ulrike zijn rondslingerende legersokken oppakte met haar hand in een boterhammenzakje dat ze vervolgens binnenstebuiten getrokken vastknoopte aan de rand van de wasmand.

Als kind frappeerde hem natuurlijk met name dat boterhammenzakje; nu, op z'n vierendertigste, valt hem de grondige efficiëntie van Ulrikes bommentapijt op, hoe ze de man met een dodelijke cocktail van kwalificaties afserveerde: je zult maar verwekt zijn door een aansteller zonder ruggraat of eergevoel, door een hautaine snob die er zomaar op zijn zweetvoeten vandoor is gegaan.

Geen wonder dat Dolf Alain zo goed begreep, een jongen van het woonwagenkamp die in groep acht zijn beste

vriend was geworden. Ze zaten schuin achter in de klas en waren onafscheidelijk. Vaak kregen ze de slappe lach, te vaak vond meneer Hendricks, maar dat was in één keer afgelopen toen Alains vader een stroomstoot kreeg bij de Pope, de kabelfabriek naast het spoor, waar hij uitzendwerk deed. Spat, meer dan vierhonderd volt op z'n zenuwbanen, vertelde zijn nieuwe vriend op een ochtend, wat volgens hem neerkwam op twee stopcontacten tegelijk. Ze hadden zijn vader met loeiende sirenes naar de intensive care gebracht, waar hij weken zou blijven liggen.

Hierdoor raakte Alain, die schriel was en ondanks zijn zwarte klompen watervlug, snel uitgeput en moest met 'bepaalde dingen geholpen worden', vond hij, waarmee Dolf het eens was. Hij begreep het, hij deed graag klusjes voor zijn vriend. 'Juist omdat jij geen vader hebt,' legde Alain hem uit, 'weet jij hoe ik me voel en zijn we beste vrienden.'

Hoewel Alain niet snel groeide, had hij een snor, of althans een zweem ervan, die hem in de klas groot aanzien verschafte. Ook bezat hij een stiletto en was hij een echte *vrechlap*: als Dolfs vriend het nodig vond schold hij iedereen keihard uit, ook meesters en juffen. Het was een eer om naast Alain te zitten, wiens neven 'bekenden' waren van de politie, wat Dolf aan zijn moeder voorlegde als 'kennissen', waarover Ulrike beaamde dat het een 'soort vrienden' waren.

Zelf liet hij zijn handjes wapperen, legde Alain hem uit, in het huishouden wel te verstaan, wat Dolf bijzonder vond, Alain deed alle boodschappen, zei hij, en hij kookte eten omdat zijn moeder vanwege de toestand klaslokalen was gaan schoonmaken. Dus ging Dolf niet meer lopend naar school, maar op Ulrikes oude fiets, omdat hij voortaan in alle vroegte eerst een flink eind de andere kant op moest,

OTMARS ZONEN

helemaal de Vossener in, Alain ophalen bij het kamp, dat nog voorbij het zwembad lag.

Als Dolf ooit nog eens in de penarie raakte, verzekerde zijn vriend – zware penarie, bedoelde hij, dan stonden zijn neven voor hem klaar. Dat te weten, gaf Dolf in die eerste tijd een goed gevoel. Misschien vulden Alain en zijn neven wel de onbewuste leegte op die hij thuis begon te bemerken; op de Geresstraat ging het nooit over verlaagde Mercedesen of de eer van de familie, en ook gaf zijn vriend, die anderhalf jaar ouder was (maar gek genoeg geen verjaardag had), Dolf per dag vaker goede raad dan zijn moeder in een jaar.

Na een paar weken verwachtte Alain dat Dolf 's ochtends boterhammen voor hem smeerde, zodat hij zelf, legde hij Dolf uit, tijd overhield om brood te maken voor zijn zusjes. Helaas had Dolf maar één broodtrommel en kon je boterhammen niet oneindig aandrukken, zeker niet met speculaasjes erop, die Alain al snel per se iedere dag ertussen wilde. 'Mijn moeder heeft geen geld voor zoveel speculaas,' zei Dolf, waarop Alain zei dat hij er dan maar om moest zeuren, zijn moeder had heus wel geld, als je haar bontjas zag.

'Ja hoor eens,' zei Dolf, 'ik heb zelf ook geen vader,' een antwoord waarover zijn vriend ontzettend kwaad werd, echt heel erg kwaad. 'Oók?' schreeuwde hij. 'Oók? Mijn vader is nog niet dood, kutwous, jouw éigen vader is nog niet eens dood – dus waarom loop je zo te overdrijven? Jouw vader kan zelfs nog terugkomen, als je moeder tenminste niet zo'n del was.'

Alain schopte hem heel hard in zijn ballen, hij was beleidigd, waarna Dolf oogtranend aan zijn vriend ging hangen, meer kon hij niet. Ze rolden worstelend over het school-

plein, totdat Alain zijn stiletto trok en plat op Dolfs keel legde – hetzelfde zigeunermes van zijn vader waarmee ze in de herfstvakantie, op de bouw in de Klingerberg, bloedbroeders waren geworden.

Erna, toen hij trillend en onder de schrammen Alain naar huis bracht, gebood zijn vriend hem, om het goed te maken, legde hij uit, de Fokker-driedekker die Dolf voor zijn verjaardag had gekregen aan hem af te staan.

De herinnering ontlokt Ludwig een kuch. Hij tuurt door het zijraam van de lege taxi zonder iets van de omgeving te registreren. Hij is melancholisch – er is te veel tijd om aan Blerick te denken – maar tegelijk ongedurig. Al dik tien minuten zit hij te wachten op een Amerikaan die net als hij naar het vliegveld van Yuzhno-Sakhalinsk moet. Sjezus, wat is die kerel traag. Hij heeft de taxichauffeur het kantoorgebouw van Sakhalin Energy in gestuurd om poolshoogte te nemen, maar ook dat is alweer vijf minuten geleden. Hij probeert zich niet te ergeren. Wanneer hij iets voorover gaat zitten, met zijn kin tussen de bestuurders- en bijrijdersstoel, kan hij de wijzerplaat van een kerk zien, zo'n Russisch-orthodox geval met een vergulde uikoepel erop. Bijna halfvijf. Haast je niet, zak. Nog twee minuten, belooft hij zichzelf, en ik zoek een andere taxi. Ik stap uit, en pak een andere.

Ondertussen ziet hij huizenhoog op tegen de vlucht, hij haat vliegen, een vliegticket is een negatief kraslot. Het absurde versnellen, de surrealiteit van het loskomen, het kraken en trillen – ondanks de honderd modelvliegtuigjes die hij als jongen in elkaar heeft gelijmd, staat hij doodsangsten uit. En hij moet zo vaak. Alsof het een subtiel uitgedokterde straf is, dirigeert Shell hem over alle continenten en oce-

OTMARS ZONEN

anen, niet zelden in opgelapte vliegmachines met hier en daar een propeller, en anders wel in een nagmaakte Sovjet-Boeing. Zeg die baan toch op, betoont Juliette geregeld haar medeleven. De zeldzame keren dat ze samen vliegen, lullige eindjes naar bestemmingen die ze uitkiezen om hun relatie op te frissen, Corfu, Wenen, en onlangs nog Praag, knijpt hij tijdens het opstijgen en landen haar handbeentjes tot gruis. 'Meld je een keer ziek, anders,' zei ze toen hij vertelde dat het stuk tussen Moskou en Yuzhno-Sakhalinsk de langste binnenlandse vlucht ter wereld is. In feite kan ze gewoon niet geloven dat hij zónder haar durft te vliegen, dat hij het zonder haar overleeft, en dus moet hij het wel in gezelschap doen van iemand anders – van een vrouw met wie hij een dubbelleven leidt.

Toch moet hij het Juliette nageven: voor iemand met een vliegfobie heeft hij een rare baan. Steeds die lange, zenuwslopende vliegreizen voor een paar meetings, en dat al – hij telt de jaren op de vingers in zijn wanten – vijf jaar; sinds 2008 bezoekt hij als een handelsreiziger in zelfopgewekte aardbevingen onderbazen van Shell om ze *4d-seismic surveys* door de strot te duwen. De *4d*, zoals ze er op zijn afdeling in Rijswijk over praten, is een peperdure techniek waarmee met seismische schokken olievelden worden doorgemeten. Ik ben de bedrijfsradioloog, zegt hij op borrels, om de zoveel tijd moeten er fotootjes worden gemaakt. Het is even doorbijten, maar dan weten we precies hoeveel olie er over is, waar het spul zich verstopt, of er verzakkingen zijn. De operatie is tijdrovend, ingewikkeld, traag. Er komen boten bij kijken, met kilometerslange drijvende armen waaraan onderwaterkanonnen vol dynamiet hangen. En toegegeven, de investeringen zijn aan de hoge kant, reken op vijftig miljoen, spiegelt hij de lokale CEO's voor. Hij bedoelt tachtig miljoen.

Natuurlijk rekent hij op onwil en scepsis, voor bossen bloemen met kaartjes eraan heeft hij de verkeerde baan. De mannen die de vaten moeten vullen kunnen hem wel schieten – zeker op Sakhalin. Overal waar hij zijn voet tussen de deur zet, Noorwegen, Brunei, de Golf van Mexico, zijn er bijkomstige milieuproblemen, maar Sakhalin is een geval apart. Er zwemt een bedreigde baleinwalvis rond de boorplatformen, de Western Gray Whale, een dier dat uitgerekend in de Zee van Ochotsk paart, precies op de vierkante kilometers waar Sakhalin Energy moet zijn. Zo zijn walvissen, anti-fossiele brandstoffen, links, actiebereid. In totaal leven er nog zevenentachtig – ‘bedreigd’ is zacht uitgedrukt, op uitsterven na *ausradiert* is accurater. Ngo’s met namen als Friends of the Ocean en Sakhalin’s Black Tears procederen tegen iedere onderzeese scheet die Big Oil laat. Daar hebben we Ludwig Smit uit Rijswijk met dynamiet. Goeiemiddag, ik kom de kraamkamer opblazen.

Het lijkt avond, zo bewolkt is het. Hij kijkt nogmaals naar de kerktoren; de twee minuten zijn om – maar hij doet niks. Hij doet zelden wat. In feite is hij ongeschikt voor zijn werk, hij is er te afwachtend voor, te benauwd om ruzie te maken. Hij komt als een olifant op de jaarcijfers staan, een interne lastpak met ongewenst gesodemierter die al op de heenweg ‘sorry’ mompelt. Ach Junge, zou Ulrike zeggen, dat heb jij van die man geërfd, die is ook altijd weggelopen wanneer het te heet onder zijn voeten werd.

Lange tijd kende hij de naam niet. Ze noemde de man ‘Ha’, en hij dus ook. Een rare naam, maar rare namen wennen, zelfs als ze toebehoren aan rare mannen. Er ging nog een hele poos overheen voor hij er eens achter kwam dat Ha’s achternaam ‘Tromp’ was, en ‘Ha’ een afkorting. Zijn moe-

OTMARS ZONEN

der bedoelde er de hoofdletter 'H' mee, precies zoals ze 'K' zeggen tegen kanker, lichtte ze toe op de directe manier die hem soms deed afvragen of haar binnenkant wel op haar opgetutte buitenkant leek, die chic was, en dame-achtig. Die K van kanker was bovendien een eufemisme – de H van zijn moeder allerm minst, dat was een wrevelige maatregel, het maximale dat ze uit wilde geven aan zijn verwekker, die gewoon Hans heette, en op wie zijn moeder verliefd werd tijdens een ijzelige carnavaal in Venlo. Daar, op de Parade, glibberde de man met wat dienstmaten rond, verkleed als soldaat, waarom Dolf moest glimlachen, maar wat volgens zijn moeder een typisch voorbeeld was van Ha's gemakzucht. Ze dronken een paar keer wat in de Paerdskoel, waarna ze anderhalf jaar lang een serieuze relatie onderhielden. Vond ze zelf, tenminste. Snel nadat zijn moeder ontdekte dat ze al vier maanden zwanger was, zwaaide Ha af, uit de Blerickse kazerne beneden bij de Maas, maar ook uit haar leven.

'Afzwaaien?'

'Die Platte putzen.'

Otmar: 'Je moeder bedoelt de pleiterik maken.' Het was een windstille warme zaterdagmiddag op hun balkon, hij hing op Ulrikes schoot met zijn blote tenen net aan het lauwe beton, Otmar had worstenbroodjes meegenomen.

'Maar waarom dan?'

'Weet ik niet, Junge. Geen zin meer, heb ik gedacht.'

'Maar jullie kregen toch een kind?'

'Ik kreeg een kind. *Nicht er*. Jouw verwekker heeft mij alleen bevrucht, en daarna is hij gevlogen. Nee, dat was niet zo leuk allemaal.'

'Wilde hij dan niet vader worden?'

'Kennelijk niet nee.' Tegen Otmar: 'Die man is *immer*

voor het zingen de kerk uit gegaan. Daar komen dus ongelukken van.’ Niet eens zo heel veel later zocht hij in Otmars spreekwoorden- en gezegdeboek ‘voor het zingen de kerk uit’ op; iets met je sperma afbreken voor de coïtus – ook daar snapte hij niks van.

‘Maar wat ging hij doen dan?’

‘Hij had een koeroekilaire verplichtung’ – meer wist zijn moeder er ook niet van. Het kwam erop neer dat Ha ter afronding van zijn onderbroken ingenieursstudie op werkstage ging bij de NAM, ‘ganz in Assen’, waardoor de tortelduifjes elkaar alleen nog in de weekeinden konden zien. Het schnelle begin van het schnelle einde, zei Ulrike, die zwanger op de Geresstraat de doordeweekse dagen zat af te tellen.

‘En toen?’ vroeg hij met volle mond.

‘Toen niks. Na een tijdje is hij niet meer gekomen.’ Wanneer ze naar Assen belde, nam Ha de telefoon niet op. ‘Hij heeft ons gewoon barsten laten, Liebling. Jou ook, al was jij nog in mijn buik.’

‘Nou, nou,’ temperde Otmar, en hij gaf Dolf een knip-oog. Hij was deze middag speciaal voor hem langsgekomen, om de uitslag van zijn Cito-toets te vieren, dat was tenminste de bedoeling, maar Dolfs score was zo slecht – volgens die toets kon hij bij lange na niet naar het atheneum – dat het meer weg had van rouwen. Zijn moeder was niet teleurgesteld, maar boos, ze had gezegd dat hij op deze manier geen dokter kon worden. ‘Ik heb nooit verwacht,’ zei ze, ‘dat jij een mavootje worden zou.’

Wat hij maar niet vertelde was dat de vader van Alain een zware operatie te wachten stond. Het ging steeds bijna mis met zijn hart, elke kloep was er één, had Alain hem uitgelegd. Zijn vader lag al maanden gestrekt in de woon-

OTMARS ZONEN

wagen. De elektriciteit had gaten in zijn hart gebeten, zei hij, je kon er ook een week een kerstboom op laten branden, zoveel was erdoorheen geknetterd. Het lekte bloed en lucht, waardoor Alain zich nauwelijks op de Cito-toets had kunnen voorbereiden, zoals Dolf wel kon begrijpen. Daarom moesten ze maar samen naar de mavo, hij vond het onzin om de bloedband te laten verpesten door de middelbare school.

Daar was Dolf het wel mee eens, al leek het hem ook niet erg om in één klap verlost te raken van zijn beste vriend, op een school ver weg in Venlo, bijvoorbeeld, zónder mavo – maar tijdens het maken van de Cito-toets stootte Alain hem voortdurend aan, gaf hem tikjes tegen zijn schouder en achterhoofd, verstuurde sussende knipoogjes, grijnzend met zijn brokkeltandjes, zodat Dolf er toch maar, om zijn vriend niet kwaad te maken, een potje van had gemaakt.

‘Kom jij eens even mee,’ zei Otmar. Zijn moeder zette op de eettafel een schaal met weer opgewarmde worstenbroodjes neer. Otmar had een plastic tas bij zich waaruit hij een ingepakte doos haalde – papier van Geerlings, zag Dolf meteen. Er schoot een erg vreemde gedachte door zijn hoofd. Als het maar geen bouwdoos is, dacht hij.

Het was er een, een erg goede zelfs, uiteraard de goede schaal, en de goede wereldoorlog, maar bovendien het allerbeste vliegtuig waarop Dolf had kunnen hopen, een Sopwith Baby, die je alleen in Engeland kon kopen; al sinds hij Otmar kende, hadden ze het erover. Het was een *seaplane*, een dubbeldekker met grote drijvers aan het landingsgestel, zodat de vliegeniers ermee op zee konden landen. Achtentwintig kilo aan bommen. Hij leek op een gier met bontpootjes.

‘Waarom moet je huilen?’ vroeg Otmar.

Dolf haalde zijn schouders op.

‘Ben je er niet blij mee, kerel? Maak de doos maar open, dan gaan we hem samen in elkaar plakken. Ik heb er wel zin in.’

‘Morgen,’ snikte hij.

‘Morgen,’ zei Otmar, en hij knipoogde naar Ulrike. ‘Morgen...’ Hij nam zijn sigarettenpijpje uit zijn mond. ‘Is ook goed. Hoe laat zullen we afspreken?’

Dolf keek naar de tafelrand waaronder zijn blote voeten schuilgingen, hij probeerde niet te huilen, maar zijn schouders schokten.

‘Of is jouw bouwdoos,’ zei Otmar, ‘net als je vorige twee bouwdozen, morgen alweer verdwenen?’ De man pakte Dolfs zelfstandig bewegende schouder vast en wreef erover.

‘Schavotspijkertje,’ zei hij.